

Bijlage 1

11 perspectieven en achterliggende uitsluitingsmechanismen

Achterliggende uitsluitingsmechanismen Reflectievragen	
1. Gender	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> seksisme, patriarchale structuren, binair denken over man/vrouw, uitsluiting van non-binaire en queer perspectieven. <i>Reflectievragen:</i> • Hoe beïnvloedt het patriarchale systeem onze ideeën over macht, zorg en verandering? • Welke vormen van maatschappelijke verandering worden sneller serieus genomen omdat ze passen bij mannelijke of vrouwelijke codes? • Wat leren feministische, queer en non-binaire perspectieven ons over de manier waarop verandering tot stand komt? • Hoe kan maatschappelijke verandering eruitzien als we gender niet als een vast gegeven, maar als een dynamisch veld van mogelijkheden beschouwen?
2. Seksualiteit	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> heteronormativiteit, sociale onzichtbaarheid van LGBTQIA+ personen, veronderstelde “normale” relaties en gezinsvormen. <i>Reflectievragen:</i> • Hoe bepaalt heteronormativiteit wat als ‘normale’ of ‘wenselijke’ maatschappelijke verandering wordt gezien? • Hoe zouden onze opvattingen over zorg, gemeenschap of gezin veranderen als we vanuit queer perspectieven denken? • Welke vormen van liefde en verbondenheid worden nog te weinig erkend in maatschappelijke vernieuwing? • Hoe kunnen LGBTQIA+ bewegingen onze ideeën over vrijheid en solidariteit verdiepen?

Achterliggende uitsluitingsmechanismen Reflectievragen	
3. Leeftijd	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> ageïsme (vooroordelen over jong of oud), technologische uitsluiting, generatiehiërarchieën. <i>Reflectievragen:</i> • Welke generaties krijgen vandaag de meeste invloed op maatschappelijke keuzes? • Hoe beïnvloeden ideeën over ‘de toekomst’ onze omgang met leeftijd en ervaring? • Wat leren jongere en oudere generaties elkaar over verandering, groei en verantwoordelijkheid? • Wat gebeurt er als we maatschappelijke verandering bekijken als iets intergenerationeels in plaats van lineairs?
4. Nationaliteit en verblijfsstatuut	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> nationalisme, migratieregulering, uitsluiting door precair verblijf of onzekere papieren. <i>Reflectievragen:</i> • Hoe bepaalt nationaliteit wie mag meedenken of meebeslissen over maatschappelijke toekomst? • Wat zegt de manier waarop we grenzen trekken over onze ideeën van rechtvaardigheid en solidariteit? • Hoe verandert maatschappelijke vernieuwing als ook mensen zonder (vaste) papieren als burgers van de samenleving worden erkend? • Welke verhalen van migratie blijven onzichtbaar in ons denken over verandering?

Achterliggende uitsluitingsmechanismen Reflectievragen	
5. Uiterlijk	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> schoonheidsnormen, bodyshaming, ableïsme (de norm van het “gezonde” lichaam), discriminatie op basis van zichtbare kenmerken zoals gewicht, littekens of fysieke beperking. <i>Reflectievragen:</i> • Hoe beïnvloeden schoonheidsidealen onze opvattingen over succes, vooruitgang en welzijn? • Wat zegt de maatschappelijke nadruk op het ‘fite’ of ‘mooie’ lichaam over wie we als “voorbeeld” beschouwen? • Hoe zou maatschappelijke verandering eruitzien als we het lichaam niet beoordelen, maar erkennen als divers en veranderlijk? • Welke vormen van uitsluiting blijven onzichtbaar omdat ze subtiel via esthetische voorkeuren verlopen?
6. Huidskleur	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> racisme, colorisme (voorkeur voor lichtere huidskleur), koloniale hiërarchieën van beschaving en kennis. <i>Reflectievragen:</i> • Hoe beïnvloeden koloniale geschiedenissen onze ideeën over vooruitgang en moderniteit? • Wie mag de samenleving “veranderen” en wie moet zich “aanpassen”? • Wat leren de ervaringen van mensen van kleur ons over de grenzen van universele mensenrechten of gelijkheid? • Hoe zou maatschappelijke verandering eruitzien als we vertrekken van kennis en ervaringen uit dekoloniale, niet-westerse perspectieven?

Achterliggende uitsluitingsmechanismen Reflectievragen	
7. Cultuur, etniciteit en religie	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> racisme, xenofobie, islamofobie, antisemitisme, culturele assimilatie (één normatieve cultuur). <i>Reflectievragen:</i> • Hoe beïnvloedt culturele dominantie ons beeld van wat “maatschappelijke vooruitgang” betekent? • Wat gebeurt er als we religie en levensbeschouwing niet zien als obstakels, maar als bronnen van maatschappelijke vernieuwing? • Hoe kan een samenleving omgaan met botsende waarden zonder dat verschil tot uitsluiting leidt? • Hoe verandert onze kijk op emancipatie als we vertrekken van meervoudige culturele identiteiten?
8. Armoede	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> klassisme, meritocratisch denken (“iedereen kan het maken”), schuldmodel. <i>Reflectievragen:</i> • Hoe beïnvloedt economische ongelijkheid onze ideeën over verantwoordelijkheid en verdienste? • Wat leren mensen in armoede over de grenzen van individuele verandering? • Hoe zou maatschappelijke vernieuwing eruitzien als we vertrekken van solidariteit in plaats van prestatie? • Welke sociale veranderingen blijven ondenkbaar zolang armoede als individueel falen wordt gezien?

Achterliggende uitsluitingsmechanismen Reflectievragen	
9. Opleiding en arbeid	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> opleidingsnorm, kennis-hiërarchie, arbeidsnorm (betaalde arbeid als maatstaf van waarde). <i>Reflectievragen:</i> • Hoe bepaalt de kennismaatschappij wie als “competent” wordt gezien om maatschappelijke verandering te leiden? • Wat gebeurt er als ervaringskennis evenveel gewicht krijgt als theoretische kennis? • Hoe beïnvloedt de arbeidsnorm (werken als plicht) onze visie op waarde en bijdrage? • Hoe zou maatschappelijke verandering eruitzien als ‘leren’ en ‘werken’ niet worden gemeten in diploma’s of loon, maar in betrokkenheid en solidariteit?
10. Taal en geletterdheid	<i>Uitsluitingsmechanismen:</i> taalnormen, digitalisering, uitsluiting van laaggeletterden en anderstaligen, symbolisch taalgeweld. <i>Reflectievragen:</i> • Hoe bepaalt taal wie gehoord wordt in maatschappelijke debatten? • Wat gebeurt er als we maatschappelijke verandering niet in woorden, maar in beelden, verhalen of daden denken? • Hoe beïnvloedt de digitale kloof wie toegang heeft tot informatie en dus tot macht? • Hoe zou een samenleving eruitzien waarin taaldiversiteit als kracht wordt gezien in plaats van als gebrek?

Achterliggende uitsluitingsmechanismen

Reflectievragen

11. Gezondheid en handicap

Uitsluitingsmechanismen:

validisme (gezondheid als norm), medicalisering, uitsluiting van neurodiverse of psychisch kwetsbare mensen.

Reflectievragen:

- Hoe beïnvloedt het ideaal van de “gezonde, productieve burger” onze visie op maatschappelijke verandering?
- Wat leren mensen met een handicap of chronische ziekte ons over afhankelijkheid, zorg en solidariteit?
- Hoe verandert onze kijk op verandering als we kwetsbaarheid niet zien als zwakte, maar als bron van verbondenheid?
- Wat zegt het over onze samenleving dat ze pas toegankelijk wordt nadat mensen “zich aanpassen”?